

УДК 811.111'42:070.1:316.642.3
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2020-1-2-8>

**ПРАГМАФУНКЦІЙНА СПЕЦИФІКА ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ
В ОРГАНІЗАЦІЇ ІДЕОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ РЕДАКЦІЙНОЇ СТАТТІ
(НА МАТЕРІАЛІ THE NEW YORK TIMES)**

Тхоровська С. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин
Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Січових Стрільців, 19, Львів, Україна
orcid.org/0000-0001-5827-0976
svitlana.tkhorovska@lnu.edu.ua*

Ключові слова: дискурс-аналіз, тематична група, імпліцитнооцінна лексика, експліцитнооцінна лексика, оцінка, сема.

Стаття присвячена аналізу актуалізації позитивних та негативних сем у лексичних одиницях, які у сукупності утворюють кілька лексико-тематичних груп слів. Розглянуто природу лексем, їхню функцію у здійсненні впливу на адресата та простежено роль у реалізації комунікативних стратегій ідеологічного дискурсу. Ідеологічна оцінка має здатність виявлятися у використанні будь-якої одиниці мовлення. Під час вибору номінації розкривається прагматична інтенція адресанта – колективного мовця, яка полягає у тому, щоб передати ставлення до події, явища чи особи та переконати адресата у правильності саме такого погляду. Індикаторами оцінки можуть виступати як лексеми, які експліцитно виражають позицію адресанта та містять меліоративну або пейоративну сему, так і імпліцитнооцінні слова, чиї позитивні або негативні конотації актуалізуються у контексті. Оцінність маніфестується, зокрема, через використання інформаційно недостатніх абстрактних іменників, які відкривають занадто великий простір для інтерпретації, шляхом використання дієслів, що імпліцитно додають висловленню оцінного характеру (дієслова пропозиційного відношення, перформативні та парентетичні дієслова), завдяки явищу опредмечування, коли абстрактні поняття наділяються якостями фізичних об'єктів. Усі лексеми тісно взаємодіють між собою та з одиницями інших рівнів, функціонуючи як єдиний механізм у реалізації комунікативних цілей адресанта. Лексичні одиниці, виокремлені за критеріями частотності та наявності у структурі лексеми експліцитних чи імпліцитних позитивних або негативних сем, які викликають певний емоційний резонанс у адресата, утворюють чотири лексико-семантичні тематичні групи, які можна умовно позначити як тероризм, демократичні стандарти, диктатура, бідність / злидні. У лексичному наповненні груп превалюють номінативні одиниці з меліоративною конотацією для характеристики «своєї» групи та пейоративно-марковані одиниці в оцінці дій «чужої» групи, що корелює з реалізацією ключових стратегій ідеологічного дискурсу – позитивної презентації «своєї» та негативного зображення «чужої» груп.

**PRAGMA-FUNCTIONAL SPECIFICS OF LEXICAL UNITS
IN IDEOLOGICAL DISCOURSE ORGANIZATION OF AN EDITORIAL
(BASED ON THE NEW YORK TIMES)**

Tkhorovska S. V.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages of the International Relations Faculty

Ivan Franko National University of Lviv

Sichovykh Striltsiv str., 19, Lviv, Ukraine

orcid.org/0000-0001-5827-0976

svitlana.tkhorovska@lnu.edu.ua

Key words: *discourse analysis, thematic group, implicitly evaluative lexis, explicitly evaluative lexis, valuation, seme.*

The article is dedicated to the analysis of positive and negative semes actualization in lexical units, which collectively constitute several lexical-thematic groups of words. The nature of lexemes, their function in influencing the addressee and the role in the communicative strategies of ideological discourse have been considered. Ideological valuation has a propensity to manifest itself in any unit of speech. The choice of nomination reveals the pragmatic intention of the addresser – a collective speaker, which is to convey the attitude to the event, phenomenon or person and convince the addressee of the validity of this view. The valuation indicators can be represented both by lexemes which explicitly express the addresser's stance and contain an ameliorative or a pejorative seme, and by implicitly evaluative words whose positive or negative connotations are actualized in the context. Evaluation is expressed through the use of informationally insufficient abstract nouns, which open up too much space for interpretation; through the use of verbs which implicitly add evaluative nature to the utterance (propositional, performative, and parenthetical verbs); through the phenomenon of reification, when abstract concepts are assigned the qualities of physical objects. All lexemes interact closely with each other and with units of other levels while functioning as a single mechanism in the realization of the addresser's communicative goals. Lexical units, which have been identified by their frequency and presence of an explicit or implicit positive or negative seme triggering a certain emotional resonance in the addressee, constitute four lexical-semantic thematic groups, which can be broadly labeled as terrorism, democratic standards, dictatorship, poverty / squalor. Nominative units with ameliorative connotation and pejoratively marked units prevail in the selection of lexemes for evaluating the actions of "our" group and "their" groups respectively, which correlates with the realization of the key strategies of ideological discourse – to present "our" group in a positive light and "their" group in a negative one.

Постановка проблеми. Прагмакомунікативний підхід до дослідження мови шляхом дискурс-аналізу передбачає розгляд лінгвальних одиниць у зв'язку з когнітивними та соціальними чинниками, а саме із впливом соціокультурних, політичних, історичних та інших аспектів, з одного боку, та когнітивних процесів і репрезентацій, з іншого. Мікрорівень аналізу ідеологічного дискурсу в моделі дискурс-аналізу [1] представлений розглядом тексту як продукту мисленево-мовленнєвої діяльності, відтак вивчення окремих текстових одиниць – лексико-стилістичних

та граматичних засобів – допомагає з'ясувати ті способи вербалізації інформації у макротексті, що сприяють нав'язуванню адресатові певної ідеологічної оцінки, яку постулює адресант, у нашому разі – колективний мовець редакційної статті.

Аналіз досліджень та публікацій. Аналіз газетної лексики перебуває у центрі уваги дослідження газетного дискурсу протягом довгого часу, бо, окрім функції впливу, така лексика сигналізує про зміни у словнику окремої мови. Саме через засоби масової інформації нові слова та словосполучення найчастіше проникають у мову,

що своєю чергою вказує на потребу у новому підході до номінації окремих явищ. Лексика слугує свого роду індикатором змін у суспільстві, яка, з одного боку, віддзеркалює суспільну свідомість, а з іншого – впливає на цінності та переконання мовців. Серед розмаїття праць, присвячених розгляду різних аспектів газетної лексики, спираємось передовсім на дослідження Г.Я. Солганика, К.С. Серажим, А.О. Стриженко, О.Й. Шейга, Т. ван Дейка та інших, які спрямовані на вивчення прагмафункційних особливостей лексем у текстах ЗМІ.

Постановка завдання. Взаємозв'язок мови та ідеології розкривається на різних рівнях, адже лінгвальні засоби, які використовуються адресантом в тексті, сигналізують про ідеологічні переконання, що актуалізуються в дискурсі. Відтак аналіз одиниць різних рівнів дає змогу простежити специфіку застосування мовленнєвих тактик, завдяки яким відбувається реалізація ключових стратегій ідеологічного дискурсу – позивної презентації «своєї» групи та негативного представлення «чужої». Мета дослідження – виокремити лексичні одиниці, які потенційно можуть утворити певні тематичні групи лексем, та визначити їхні функції у реалізації комунікативних цілей адресанта. Матеріалом дослідження слугує вибірка редакційних статей *The New York Times* впродовж січня-лютого 2020 року, які коментували події на Близькому Сході.

Виклад матеріалу. Тематичну групу трактують як «групу слів, виокремлену й об'єднану логічними зв'язками позначуваних ними речей, властивостей та відносин» [2, с. 16], «певну множинність слів, що відображають одну й ту ж предметну сферу» [3, с. 186], «сукупність лексичних одиниць чи їх значень, об'єднаних парадигматичними зв'язками, що мають спільний семантичний компонент і позначають явища за понятійною, предметною чи функційною схожістю» [4, с. 157]. Упродовж аналізу матеріалу простежимо функціонування груп лексичних одиниць, які можна виокремити й об'єднати за предметно-логічними зв'язками, що позначають одну предметну сферу.

Семантичний аналіз поєднуємо з прагматичним, позаяк прагматичний підхід до вивчення лінгвальних одиниць передбачає їхній розгляд з погляду впливу на адресата, що є вельми важливим в актуалізації ідеологічного дискурсу. До того ж між семантикою та прагматикою існує тісний зв'язок, оскільки перша вивчає значення, а друга – контекст, без якого значення може втратити смисл. Будь-які мовні особливості розглядаємо як спосіб реалізації адресантом своїх інтенцій, які полягають у донесенні до адресата певної точки зору на ситуацію з метою переконання у правильності такої позиції.

Унаслідок аналізу статей впродовж початку 2020 року, присвячених коментуванню подій на Близькому Сході, виокремлюємо кілька тематичних груп, які умовно можна позначити так: 1) тероризм (розгортається переважно довкола вбивства американськими військовими іранського генерала Сулеймані); 2) демократичні стандарти; 3) диктатура (2 та 3 групи «описує» «наш» та «їхній» способи життя, імплікуючи ідеологічну опозицію «свої» – «чужі»); 4) бідність, злидні (розгортається довкола зображення життя сирійських біженців).

Лексичні одиниці виокремлені за критеріями частотності та наявності у структурі лексеми позитивних чи негативних сем, а саме експліцитнооцінну й імпліцитнооцінну лексику, яка провокує певну емоційну реакцію у адресата на відміну від нейтральних референтних знаків. З аналізу випливає, що пластові лексем, які маніфестують оцінку «їхніх» дій, притаманна пейоративна аксіологічна маркованість. Експлікована негативна оцінка дій «іншої» групи імплікує у адресата позитивну оцінку дій «своєї» групи.

Розглянемо пласт лексем, які утворюють відповідні тематичні групи.

1. Тероризм: інтегруючою ознакою групи виступає виокремлена сема «терористичної діяльності», яка включає в себе кілька компонентів: засоби ведення терористичної діяльності (*to plot, to kill, to destroy, to assassinate*), стереотипного образу терориста та номінацій для позначення терористів (*enemy, architect of international terrorism, terrorist*), цілей терористів (*attack, assassination, destruction, provocation, cyberwarfare*).

2. Демократичні стандарти, «наш» спосіб життя: інтегруючою ознакою є семи «забезпечення миру та порядку» та «демократичних цінностей», які містять компоненти: діяльність миротворців (*aid, ceasefire, to avert the threat, to pre-empt, bold action*), цінностей та рис, притаманних демократії (*accountability, choice, civilization, freedom, balance, dialogue, measured steps*).

3. «Їхній» спосіб управління, диктатура: інтегруючою ознакою є семи «протистояння», «руйнування», «анархії», які включають компоненти на позначення характеристики дій та суб'єктів дій (*dictatorship, brutal, cruel, vicious*), атрибутів хаосу (*retaliation, blast, crime*), явищ, асоційованих з безладом в управлінні (*volatile, corruption, crisis, death, disruption, mayhem*).

4. Злидні, біженці, бідність: інтегруючою ознакою виступає сема «злидненого способу життя», яка містить компоненти опису рис, притаманних бідності, лих, які асоціюються з бідністю (*gruesome, hellish nine-year struggle, devastating scale of humanitarian suffering, tragic war, horror*).

of the war, humanitarian disaster), характеристики стану населення / економіки (*fraught freezing cold, an anguished appeal, depressed*).

Дві ключові стратегії ідеологічного дискурсу – позитивна презентація «своєї» та негативне зображення «чужої» груп – визначають лексичне наповнення кожної тематичної групи. Розглянемо детальніше, які лексеми добирає колективний мовець та яку функцію вони виконують.

Актуалізація семантики позитивного зображення «нашої» групи відбувається шляхом використання лексем з експліцитними (*bravely*) або імпліцитними (*nation*) семами позитивної оцінки. У другому випадку йдеться про ті лексеми, в семантиці яких входить оцінність і в яких імпліцитно міститься сема «позитивний», що виявляється під час зіставлення їхнього значення з позамовною дійсністю. Для прикладу, дефініція лексеми *nation* передбачає об'єднання людей різних національностей, які мають спільну територію, уряд, певний набір рис, що є свого роду ознакою стабільності та гармонії, атрибутами способу життя у західних суспільствах. Тому в реченні *Given the enormous risks to which President Trump and his hawkish secretaries of state and defense, Mr. Pompeo and Mr. Esper, have exposed the nation* адресат реагує передовсім не на словникове значення лексеми *nation*, а на закріплені за нею асоціації – спільнота споріднених, близьких один одному людей.

Таку ж тенденцію простежуємо у використанні лексем для негативного зображення «чужої» групи. Експліцитнооцінні слова представлені одиницями, які передають відчуття (емотивна лексика): *gruesome, brutal, anguished, hellish* тощо. Ця група утворює особливий пласт лексем, функція яких полягає не лише у тому, щоб продемонструвати емоційно-оцінну позицію адресанта, але й викликати у адресата емоційний резонанс, певний настрій [5], відтак йдеться про емоціогенну структуру тексту, яка визначає той емоційний, чуттєвий ефект, що виникає у адресата під час і після сприймання тексту [6].

Оцінне значення есплікується, зокрема, і через актуалізацію потенційних аксіологічних сем у контексті, впродовж якої відбувається інтенсифікація позитивної або негативної семи, або через переосмислення сем, коли оцінку одержує нейтральна сема вихідного значення. Лексема *campaign* нейтральна за своєю семантикою, проте у контексті одержує негативне забарвлення, аксіологічне значення лексеми виникає у контексті, який перетворює її на прагматичну одиницю: *He (генерал Сулеймані) no doubt had a role in the campaign of provocations by Shiite militias against American forces in Iraq*. Вона імплікує роль ліквідованого генерала у створенні провокацій проти американських військових.

У реченні *Trump administration may have scored a blow against the ayatollahs, something worth applauding, even if military action to overthrow the Iranian regime would be unwise* лексема *ayatollah*, попри своє нейтральне значення – почесний титул в Ісламі, – має актуалізовану негативну оцінну сему, викликаючи відповідні асоціації щодо занадто консервативних та теократичних поглядів. В іншому прикладі – *The killing of a general close to Iran's supreme leader, Ayatollah Ali Khamenei, and highly popular among many Iranians rendered a major Iranian retaliation certain* – ця ж лексема є нейтральною, використаною лише з метою характеристики «посади лідера» Ірану. Такі лексеми спрямовують інтерпретацію усього повідомлення у певному руслі, слугуючи своєрідним орієнтиром у розмаїтті інформації, яку подають ЗМІ, адже семантика окремого слова перебуває у тісному зв'язку з імпліцитним смислом цілого висловлення.

Такі приклади особливо помітні серед імпліцитнооцінних прикметників, які у комбінації з іменниками набувають семи негативу або у ширшому контексті експлікують оцінку. Для прикладу, у словниковій дефініції лексеми *enormous* відсутня сема пейоративізму. Проте у реченні *Any such strike would then demand an American retaliation, risking an all-out war with enormous consequences for the Middle East and beyond* у сполученні з іменником *consequences* ця лексема набуває негативного забарвлення, конотуючи масштабність проблеми. Використання лексем у таких контекстах сприяє активізації в одиниці адгерентної (набутої у контексті) експресивності. До того ж такі гіперболізовані висловлення слугують засобом драматизації ситуації, створення емоційної тональності тексту.

Окремі лексеми фігурують як у контекстах з позитивним зарядом, так і у таких, які сприяють реалізації ідеологем негативного плану. Для прикладу, лексеми *act, action* доволі поширені у текстах статей і часто використовується як евфемізми для позначення невихідних для «нас» заходів: *They must promptly and convincingly explain their reasons for ordering so fateful an action*. У цьому реченні йдеться про вбивство генерала Сулеймані. Коли йдеться про демонстрацію «їхньої» позиції, цю лексему вживають у комбінаціях *military action, incendiary action, action, to plot a big action against, act of violence, act of terrorism; act of aggression*. «Наші» вчинки позначаються фразами *act of justice, bold action, action to stop a war*.

Окремим аспектом є використання абстрактних іменників без конкретних референтів. Вони інформаційно недостатні, оскільки відкривають занадто великий простір для інтерпретатора у виборі первинних номінацій [7, с. 14]. Такі

слова дають загальне уявлення про ситуацію, явище стан справ, але, з іншого боку, дозволяють викликати у свідомості адресата певні асоціації [8, с. 64], зазвичай негативного характеру. Лексеми типу *mayhem, chaos, tension* тощо припускають довільну інтерпретацію, що уможливило підведення під визначення слова смислів, які вигідні інтерпретатору: *But having been forced into a corner by America's sanctions and facing mounting discontent at home, they may well conclude that more mayhem gives the best odds.*

Ще однією особливістю іменників виступає явище матеріалізації, опредмечування (reification) – «приписування абстракціям властивостей матеріальних об'єктів» [9, с. 56]. Для прикладу, у реченні *This American escalation is particularly aggressive, if not impulsive, after the administration's hesitation to respond to a series of previous Iranian provocations* лексема *escalation* функціонує у ролі агента, що дозволяє зняти відповідальність з конкретного суб'єкта дії, чий вчинки привели до ескалації конфлікту. Подібне стосується використання лексеми *conflict*, яка виступає у ролі об'єкта дії: *Presidents George W. Bush and Barack Obama had resisted killing him for fear of setting off a greater conflict with Iran.* Тут чітко видно суб'єктів дії – американських президентів, які уникнули зростання напруги завдяки своїм рішенням. Натомість у реченні *Yet the conflict has gone on too long, with too much suffering, to dismiss any new initiative out of hand* ця лексема «опредмечується», виконуючи роль суб'єкта дії.

Вибір дієслів також відіграє суттєву роль у способі висловлення думки. Дієслова є головними елементами дискурсу, які провокують асоціативні зв'язки. Якщо іменники володіють передовсім денотативним значенням, відображаючи колективне знання про світ у вигляді мовної картини світу, дієсловам притаманне сигніфікативне значення, вони здатні виступати у ролі рематичної доміанти, «беручи участь у тема-рематичному членуванні речення, забезпечуючи тим самим рух інформації» [10, с. 134]. Значення дієслова – це своєрідний «макет речення», згорнуте висловлення [11, с. 214]. З огляду на це вибір дієслова показує ставлення адресанта до предмета мовлення. Дієслово здатне імплікувати будь-яку думку, яку адресант прагне донести до адресата, не виражаючи її відкрито [8, с. 199].

Дієслова можуть виражати оцінку експліцитно, адже сема негативу присутня у їхній семантичній структурі, як от *to destabilize, to destroy, to kill* (сема руйнування), *to refuse, to oppose* (сема непокори) тощо. Проте особливу роль відіграють дієслова, які, виражаючи дії та стани, утворюють прагматичний контекст,

накладаючи на висловлення імплікативно-оцінні параметри. Однією з груп, які сприяють нав'язуванню позиції адресанта, є група дієслів пресупозиційного характеру [8, с. 185–200], до яких належать: 1) дієслова пропозиційного відношення (ті, що виражають ставлення адресанта до ситуації: *to accuse, to blame, to criticize* тощо. Такі дієслова вже самі по собі перетворюються на авторські коментарі; 2) перформативні слова, які можна розглядати як еквіваленти дії: *to threaten, to agree, to declare, to order* тощо; 3) парентетичні дієслова, які функціонують як сигнали, що скеровують аудиторію до оцінки: *to believe, to guess, to know, to suppose, to assume* тощо. Часто такі дієслова мають гіпотетичний характер, адже під виглядом фактів можна подати будь-яку інформацію, як от дієслово *to know*, яке маніфестує модус знання, його «супроводжує презумпція істинності, відтак воно виражає значення впевненості, правдиву оцінку» [10, с. 180].

Вибір слів передбачає висловлення оцінної пропозиції, яка є частиною ментальної моделі адресанта та на основі якої він описує ситуацію [12, с. 81]. Смысл повідомлення залежить не лише від слів, які адресант використовує, але й від тих, яких він уникає, адже смисли завжди ситуативні й визначаються багатьма чинниками: ситуацією, світоглядом людини, її переконаннями, цінностями тощо [13, с. 48]. Відтак вибір і адекватне використання лексичної одиниці залежать як від інтенцій адресанта, так і від особливостей семантики слова, адже в його значенні містяться певні компоненти, які визначають адекватне вживання слова. «Правильний» вибір слова сприятиме ефективнішому впливові на переконання адресата, скеровуючи його інтерпретацію у бажаному для адресанта руслі.

Висновки. Свідомий вибір лексем маніфестує позицію адресанта у ставленні до події, явища, учасників дій та сприяє нав'язуванню стандартів мислення та моделей поведінки у адресата. У характеристиці позиції «нашої» групи превалюють номінативні одиниці з меліоративною конотацією. Вчинки «чужої» групи маніфестуються шляхом застосування пейоративно-маркованих одиниць. Такий відбір мовного матеріалу уможливило представлення суб'єктів та об'єктів дій, процесів та явищ у потрібному для адресанта світлі та оптимізує вплив на адресата. Ідеологічні переконання та цінності можуть проявитись на усіх рівнях мови, сприяючи реалізації комунікативних стратегій ідеологічного дискурсу та здійснюючи вплив на адресата. Відтак подальше дослідження можна спрямувати на вивчення одиниць інших рівнів та простежити їхній внесок у актуалізацію ідеологем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тхоровська С.В. Дискурс-аналіз як метод дослідження дискурсу. *Науковий зб. Кам'янець-Подільського у-ту ім. Івана Огієнка: Філологічні науки*. Вип. 29. Т. 3. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. С. 254–257.
2. Бондарко А.В. Лингвистика текста в системе функциональной грамматики *Текст. Структура и семантика*. Т. 1. Москва, 2001. С. 4–13.
3. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії. Донецьк : ДонНУ, 2006. 338 с.
4. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 489 p.
5. Сороченко В.И. Энциклопедия методов пропаганды. Как нас обрабатывают СМИ, политики и реклама. URL: https://royallib.com/read/sorochenko_viktor/entsiklopediya_metodov_propagandi.html#0 (дата звернення 05.05.2020).
6. Корнеєв В.М. Роль маркованої лексики у створенні емоціогенної структури тексту. *Наукові записки Інституту журналістики*. К., 2002. Т. 07. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=241> (дата звернення 05.05.2020).
7. Кобозева И.М. Интенциональный и когнитивный аспекты смысла высказывания. Москва : МГУ, 2003. 95 с.
8. Стриженко А.А. Роль языка в системе средств пропаганды. Томск, 1980. 210 с.
9. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. Москва : «Гнозис», 2004. 326 с.
10. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации. Київ : Киев. нац. университет, 1997. 311 с.
11. Карасик В.И. Язык социального статуса. Москва : ИТДГК Гнозис, 2002. 333 с.
12. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация. Москва : Прогресс, 1989. 312 с.
13. Морозова Е.И. Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект. Харьков : Экограф, 2005. 300 с.

REFERENCES

1. Tkhorovska S. V. (2012) Dyskurs-analiz yak metod doslidzhennia dyskursu [Discourse analysis as a method of discourse study]. *Collection of scientific papers Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohiienko University: Philological Sciences*. 29. Vol. 3. P. 254–257.
2. Bondarko A. V. (2001) Lingvistika teksta v sisteme funktsionalnoi grammatiki [Linguistics of text in the system of functional grammar]. *Text. Structure and semantics*. Vol. 1. P. 4–13.
3. Zahnitko A. P. (2006) Suchasni linhvistychni teorii [Contemporary linguistic theories]. Donets'k. 338 p.
4. Crystal D. (1995) *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge. 489 p.
5. Sorochenko V. I. Entsiklopediia metodov propagandy. Kak nas obrabatyvaiut SMI, politiki i reklama [Encyclopedia of propaganda methods. How mass media, politicians, and advertising manipulate us]. URL: https://royallib.com/read/sorochenko_viktor/entsiklopediya_metodov_propagandi.html#0 (date of ref. 05.05.2020).
6. Korneiev V. M. (2002) Rol' markovanoi leksyky u stvorenni emotsiogennoi struktury tekstu [Role of marked vocabulary in creating emociogenic structure of the text]. *Scientific notes of the Institute of journalism*. Kyiv. Vol. 07. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=241> (date of ref. 05.05.2020).
7. Kobozieva I. M. (2003) Intentsional'nyi i kognitivnyi aspekty vyskazyvaniia [Intentional and cognitive aspects of the utterance]. Moscow. 95 p.
8. Strizhenko A. A. (1980) Rol' iazyka v sisteme sredstv propagandy [Role of the language in the system of propaganda means]. Tomsk. 210 p.
9. Sheigal E. I. (2004) Semiotika politicheskogo diskursa [Semiotics of political discourse]. Moscow. 326 p.
10. Belova A. D. (1997) Lingvisticheskiie aspekty argumentatsiii [Linguistic aspects of argumentation]. Kyiv. 311 p.
11. Karasik V. I. (2002) Iazyk sotsial'nogo statusa [Language of social status]. Moscow. 333 p.
12. Dijk, T. A. van. (1989) *Language. Cognition. Communication*. Moscow. 312 p.
13. Morozova E. I. (2005) Lozh' kak diskursivnoie obrazovaniie: lingvokognitivnyi aspect [Lie as discourse entity: lingvocognitive aspect]. Kharkov. 300 p.